

Bruselj, 14.10.2020
SWD(2020) 923 final

CORRIGENDUM

This document corrects document SWD(2020) 923 final of 14.10.2020

- Modifications are introduced in Annex 1 of the report, regarding specifically values and annotations in tables 1 and 2.

- Minor editorial changes throughout the document.

The text shall read as follows :

DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE

Ocena končnega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta Slovenije

Kazalo

1. POVZETEK	2
2. DOKONČANJE NAČRTA IN UPOŠTEVANJE PRIPOROČIL KOMISIJE.....	4
Priprava in predložitev končnega načrta	4
Upoštevanje priporočil Komisije.....	5
3. OCENA AMBICIOZNOSTI CILJEV IN PRISPEVKOV TER VPLIVA PODPORNIH POLITIK IN UKREPOV	7
Razogljičenje.....	7
Emisije toplogrednih plinov in odvzemi	7
Energija iz obnovljivih virov.....	9
Energijska učinkovitost	10
Energetska varnost	11
Notranji trg energije	12
Raziskave, inovacije in konkurenčnost	12
4. SKLADNOST, VZAJEMNO DELOVANJE POLITIK IN NALOŽBE	13
5. SMERNICE ZA IZVAJANJE NACIONALNEGA ENERGETSKEGA IN PODNEBNEGA NAČRTA TER POVEZAVA Z OKREVANJEM PO KRIZI ZARADI COVID-19	15
Smernice za izvajanje nacionalnega energetskega in podnebnega načrta.....	15
Povezava z okrevanjem po krizi zaradi COVID-19	18
PRILOGA I: POTENCIALNO FINANCIRANJE IZ VIROV EU ZA SLOVENIJO, 2021-2027	20
Preglednica 1: Razpoložljiva sredstva EU, 2021–2027: zaveze, v milijardah EUR.....	20
Preglednica 2: Sredstva EU, na voljo vsem državam članicam, 2021–2027, v milijardah EUR	21
PRILOGA II – PODROBNA OCENA UPOŠTEVANJA PRIPOROČIL KOMISIJE.....	22

1. POVZETEK

V končnem celovitem nacionalnem energetske in podnebne načrtu Slovenije¹ je za leto 2030 določen **cilj** 20-odstotnega zmanjšanja **emisij toplogrednih plinov** za sektorje, ki niso vključeni v sistem EU za trgovanje z emisijami (**sektorji, ki niso vključeni v ETS**), v primerjavi z letom 2005. Ta cilj je bolj ambiciozen od cilja iz uredbe o porazdelitvi prizadevanj (ESR)², ki je 15-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2005 do leta 2030. Temelji na okvirnih sektorskih ciljnih, ki se gibljejo od 70-odstotnega zmanjšanja za stavbe do pričakovanega 12-odstotnega povečanja za sektor prometa med letoma 2005 in 2030. Vendar dodatne politike in ukrepi za doseg tega cilja in izpolnitev zaveze k nepresežku emisij (tj. obračunane emisije ne presegajo obračunanih odvzemov) iz uredbe o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (LULUCF)³ niso bile količinsko opredeljene, niti ni bilo količinsko opredeljeno upoštevanje stroškovno učinkovitega ustvarjanja morebitnih prenosov na druge države članice. V oddelku o analitični osnovi je opisano trenutno stanje z obstoječimi ukrepi.

Nacionalni prispevek Slovenije k cilju glede **energije iz obnovljivih virov** na ravni EU za leto 2030 znaša 27 % bruto porabe končne energije. To se šteje za nizko raven ambicioznosti, saj je pod 37-odstotnim ciljem, izračunanim po formuli iz Priloge II k uredbi o upravljanju energetske unije⁴.

Nacionalni prispevek Slovenije k cilju glede **energijske učinkovitosti** na ravni EU za leto 2030 je na zmerni ravni ambicioznosti⁵ pri porabi primarne energije, ki znaša 6,4 Mtoe, in na nizki ravni ambicioznosti pri porabi končne energije, ki znaša 4,7 Mtoe. Končni nacionalni energetski in podnebni načrt vključuje bistvene informacije o stavbah, vključno s ciljem 20-odstotnega zmanjšanja porabe končne energije do leta 2030 v primerjavi z letom 2005. Slovenija še ni predložila dolgoročne strategije prenove.

Slovenija v svojem načrtu določa cilje na področju **energetske varnosti**, in sicer da bo do leta 2030 najmanj 75 % svoje oskrbe z električno energijo zagotovila iz nacionalnih virov in da bo vzdrževala ali izboljšala sedanjo raven zanesljivosti oskrbe z električno energijo.

Kar zadeva **notranji trg energije**, želi Slovenija izboljšati odpornost omrežja za distribucijo električne energije na motnje s povečanjem deleža podzemnega srednjenapetostnega omrežja s sedanjih 35 % na najmanj 50 %. Poleg tega namerava podpreti izvajanje pilotnih projektov za proizvodnjo sintetičnega metana in vodika, pri čemer predlaga okvirni cilj 10-odstotnega deleža metana ali vodika iz obnovljivih virov v prenosnem in distribucijskem omrežju do leta 2030.

¹ Komisija to oceno za posamezno državo objavlja skupaj s Poročilom za leto 2020 o stanju energetske unije (COM(2020) 950) v skladu s členom 13 Uredbe (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov.

² Uredba (EU) 2018/842 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013.

³ Uredba (EU) 2018/841 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 ter spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 in Sklepa št. 529/2013/EU.

⁴ Priporočila Komisije glede ambicij držav članic v zvezi z obnovljivimi viri temeljijo na formuli, določeni v navedeni uredbi. Formula temelji na objektivnih merilih.

⁵ V skladu z metodologijo, kot je prikazana v dokumentu SWD(2019) 212 final.

Slovenija je s 83,6-odstotno medsebojno povezanostjo leta 2017 že preseгла cilj 15-odstotne medsebojne povezanosti do leta 2030.

Nacionalni cilji in cilj financiranja v zvezi z **raziskavami, inovacijami in konkurenčnostjo** skupaj, vključno s tehnologijami in inovacijskimi projekti za čisto energijo, znašajo vsaj 3 % BDP do leta 2020 (od česar 1 % BDP iz javnih sredstev) in 3,6 % BDP do leta 2030 (od česar 1,6 % BDP iz javnih sredstev).

Ocenjena **skupna naložba v zvezi z energijo** v obdobju 2021–2030 za izvajanje ukrepov, vključenih v nacionalni energetske in podnebni načrt, znaša 12,6 milijarde EUR. To je približno 22 % ali skoraj 4 milijarde EUR več od naložbe v zvezi z energijo po scenariju z obstoječimi ukrepi. Ob dodatnem upoštevanju komponente, ki ni povezana z energijo (vključno z naložbami v nove stavbe), prometne infrastrukture in trajnostne mobilnosti potrebna skupna naložba znaša 28 milijard EUR. Za načrtovano naložbo naj bi bilo potrebno zasebno financiranje v največji možni meri. Vrzel v financiranju naj bi bila odpravljena z uporabo razpoložljivih sredstev EU in nacionalnih sredstev ter finančnih instrumentov. Nacionalni energetske in podnebni načrt ne vsebuje konkretnega finančnega načrta, v katerem bi bilo določeno, iz katerih virov financiranja bodo pokrite posamezne naložbe.

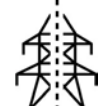
Končni nacionalni energetske in podnebni načrt Slovenije vsebuje zelo malo omemb **kakovosti zraka**. Zato ni mogoče pravilno oceniti, ali bodo ukrepi v zvezi z onesnaževanjem zraka zadostni, zlasti glede na pričakovano uporabo biomase v sektorju ogrevanja.

Načrt zagotavlja informacije o skupnem obsegu **energetskih subvencij**, ki je v skladu s subvencijami, opredeljenimi v nedavni analizi Komisije na tem področju. Na podlagi teh informacij se zdi, da je med subvencijami, ki niso v skladu s ciljem zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, najbolj problematično povračilo trošarin na dizelsko gorivo, ki se uporablja za komercialne namene. Čeprav načrt vključuje dolgoročni cilj bistvenega zmanjšanja subvencij za fosilna goriva, v njem ni časovnic, števil ali številčnih ciljev.

Končni načrt upošteva **vidike poštenega in pravičnega prehoda** ter zagotavlja informacije o pričakovanih vplivih prehoda na podnebno nevtralno gospodarstvo na družbo, zaposlovanje ter znanje in spretnosti, kot so posledice energetskih in podnebnih politik na različne makroekonomske kazalnike, povezane z zaposlovanjem. Vendar načrt ne obravnava posledic v premogovniških regijah, ki bodo najbolj prizadete zaradi prehoda, temveč se nanaša le na posledice na nacionalni ravni ter je v celoti zelo splošen in bolj opisen. Slovenija namerava strategijo postopne opustitve premoga in prestrukturiranja premogovniških območij predložiti do leta 2021, v skladu z načelom pravičnega prehoda.

Kar zadeva **energijsko revščino**, v načrtu ni navedeno število prizadetih gospodinjstev niti niso vključeni konkretni in merljivi cilji, ki jih je treba doseči, temveč je naveden časovni raspored, po katerem namerava Slovenija uvesti pravno opredelitev energijske revščine ter vzpostaviti okvir spremljanja s kazalniki in cilji. Končni načrt opisuje ukrepe za zmanjšanje energijske revščine oziroma zaščito ogroženega prebivalstva, kot sta socialna in stanovanjska politika. Vključuje tudi namen uvedbe novega davka na ogljikov dioksid/okoljskega davka za zmanjševanje energijske revščine s finančnimi ukrepi, katerih namen je predvsem podpreti skupine z nižjim dohodkom.

V spodnji preglednici je pregled ciljev in prispevkov Slovenije v skladu z uredbo o upravljanju energetske unije⁶:

Nacionalni cilji in prispevki	Najnovější razpoložljivi podatki	2020	2030	Ocena ravni ambicioznosti za leto 2030
 Zavezujoč cilj glede emisij toplogrednih plinov v primerjavi z letom 2005 na podlagi uredbe o porazdelitvi prizadevanj (v %)	-7 %	4 %	-15 %	Ambicioznejši nacionalni cilj, in sicer -20 %
 Nacionalni cilj/prispevek glede energije iz obnovljivih virov: delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije (v %)	21,1 % leta 2018	25 %	27 %	Neambiciozna (po formuli za obnovljive vire energije je rezultat 37 %)
 Nacionalni prispevek glede energijske učinkovitosti: poraba primarne energije (v Mtoe) poraba končne energije (v Mtoe)	6 810 ktoe 4 975 ktoe	7,1 5,1	6,4 4,7	Skromna Nizka
 Raven elektroenergetske medsebojne povezanosti (%)	83,6 %	Cilj ni določen	Cilj ni določen	Ni relevantno

Viri: Evropska komisija, statistični podatki o energiji, pregledi podatkov o energiji: države EU; evropski semester po državah; končni slovenski nacionalni energetski in podnebni načrt.

2. DOKONČANJE NAČRTA IN UPOŠTEVANJE PRIPOROČIL KOMISIJE

Priprava in predložitev končnega načrta

Slovenija je svoj končni nacionalni energetski in podnebni načrt Evropski komisiji **priglasila** 28. februarja 2020.

Javno posvetovanje o načrtu se je začelo 17. januarja 2020 in končalo 16. februarja 2020. Slovenija ni predložila povzetka stališč javnosti in opisa, kako so bila ta stališča upoštevana v končnem načrtu. Vendar so vse prejete pripombe in dani predlogi v okviru javnega posvetovanja o končnem načrtu ter okoljsko poročilo v zvezi z njim na voljo na spletu⁷. O načrtu je bilo opravljeno posvetovanje s Parlamentom, vendar rezultati parlamentarnega posvetovanja niso

⁶ Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta.

⁷ <https://www.energetikaportal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalni-energetski-in-podnebni-nacrt/dogodki-zakljucnoposvetovanje/pripombe-jo/>.

vključeni v končno besedilo. Nazadnje, Slovenija je opravila celovito presojo vplivov na okolje⁸ v skladu s slovensko zakonodajo.

Upoštevanje priporočil Komisije

Komisija je junija 2019 izdala 11 priporočil glede osnutka nacionalnega energetskega in podnebne načrta Slovenije, ki naj bi se upoštevala v končnem načrtu⁹. V Prilogi II k temu delovnemu dokumentu služb Komisije je predstavljena podrobna ocena, kako so bila ta priporočila upoštevana v končnem načrtu. Na splošno končni načrt **delno upošteva** večino priporočil. Glavne spremembe, uvedene v končni načrt, so:

Kar zadeva **emisije toplogrednih plinov v sektorjih, ki niso vključeni v ETS**, je Slovenija **delno upoštevala** priporočilo, naj opredeli stroškovno učinkovite dodatne politike in ukrepe, zlasti za stavbe. Slovenija zlasti navaja nekatere dodatne politike za stavbni sektor, vključno s prepovedjo sistemov ogrevanja na kurilno olje v novih stavbah od leta 2023. Vendar ne zagotavlja nobenih informacij o stroškovni učinkovitosti teh ukrepov.

Kar zadeva **obnovljive vire energije**, je Slovenija **delno upoštevala** priporočilo, naj poveča svojo ambicioznost ter izboljša politike in ukrepe v zvezi z obnovljivimi viri energije. Ciljni delež energije iz obnovljivih virov v bruto porabi končne energije, določen v končnem načrtu, ostaja precej pod deležem, določenim v Prilogi II k uredbi o upravljanju energetske unije. Vendar so zdaj vključeni vsi sektorski ocenjeni začrtani poteki, seznam politik in ukrepov pa je podrobnejši kot v osnutku načrta.

Kar zadeva **energijsko učinkovitost**, je Slovenija **delno upoštevala** priporočilo, naj posodobi in okrepi politike in ukrepe za energijsko učinkovitost. Zlasti je novi cilj bolj ambiciozen kot v osnutku načrta. Prav tako je seznam politik in ukrepov podrobnejši. Vendar v končnem načrtu večinoma ni naveden njihov vpliv v zvezi s pričakovanimi prihranki energije in v njem ni časovnice za izvajanje, kot je priporočila Komisija. Slovenija še ni zagotovila vseh elementov, ki se zahtevajo v skladu s Prilogo III k uredbi o upravljanju energetske unije v zvezi z obveznimi prihranki energije po letu 2020. Kar zadeva stavbe, je v nacionalnem energetskega in podnebne načrtu precej informacij. Dolgoročna strategija prenove še ni bila predložena.

Kar zadeva **energetsko varnost**, je Slovenija **večinoma upoštevala** priporočilo, naj določi ukrepe za podporo ciljev energetske varnosti, vključno z ukrepi za zagotavljanje prožnosti. Končni načrt predvsem vsebuje nekatere podrobnosti o energetske odvisnosti v zvezi s trdnimi fosilnimi gorivi. Kar zadeva vlogo plina, je Slovenija v svoj končni načrt vključila ustrezne kazalnike.

Kar zadeva **notranji trg energije**, Slovenija **ni upoštevala** priporočila, naj določi jasne cilje, mejnike in časovnice ter ukrepe za razvoj bolj konkurenčnih veleprodajnih in maloprodajnih trgov. Končni načrt ne vsebuje nobenih informacij o trgu plina, informacije o trgu električne energije pa so zelo skromne.

⁸ <https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalni-energetski-in-podnebninacrt/cpvo/>.

⁹ Priporočilo Komisije z dne 18. junija 2019 o osnutku celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta Slovenije za obdobje 2021–2030, C(2019) 4424.

Kar zadeva **raziskave, inovacije in konkurenčnost**, je Slovenija **delno upoštevala** priporočilo, naj pojasni nacionalne cilje in cilje financiranja. Zlasti je Slovenija zdaj vključila številčni cilj ter našela obstoječe politike in ukrepe. Vendar ti niso opremljeni s količinsko opredeljenimi cilji niti podprti s politikami ali ukrepi na področju energetskih in podnebnih raziskav in inovacij. Tudi časovnice za doseganje ciljev niso količinsko opredeljene. Kar zadeva konkurenčnost, cilji niso konkretno in usklajeno obravnavani v celotnem načrtu. Podobno je sodelovanje, kot je določeno v Evropskem strateškem načrtu za energetska tehnologija (SET), omenjeno le zelo na splošno.

Slovenija je **delno upoštevala** priporočilo, naj okrepi **regionalno sodelovanje**. Predvsem je bilo sprejetih več ukrepov za okrepitev regionalnih dialogov, zlasti posvetovanj v vsej jadranski regiji, vključno z *ad-hoc* sestanki s sosednjimi državami (Avstrijo, Hrvaško, Madžarsko in Italijo). Vendar v končnem načrtu večinoma niso navedene nadaljnje konkretne pobude in rezultati, in koristno bi bilo dodatno preučiti čezmejni potencial celostne energetske politike ter oceniti makroregionalni vidik energetskih politik.

Kar zadeva **naložbene potrebe**, mehanizme in vire financiranja, je Slovenija **delno upoštevala** priporočilo, naj zagotovi splošni pregled naložb, potrebnih za doseg svojih energetskih in podnebnih ciljev. Zlasti je Slovenija zdaj v končnem načrtu opredelila svoje naložbene potrebe. Vendar ni jasno, kako bodo javna in zasebna sredstva zbrana, iz katerih virov financiranja naj bi bile pokrite posamezne naložbe ter kakšna je zadevna časovnica.

Kar zadeva **energetske subvencije**, je Slovenija **delno upoštevala** priporočilo, naj zagotovi seznam vseh energetskih subvencij in sprejetih ukrepov ter načrtov za njihovo postopno opustitev, zlasti za fosilna goriva. Čeprav so bili v končni načrt vključeni skupni podatki za subvencije za fosilna goriva, energijo iz obnovljivih virov ter sproizvodnjo toplote in električne energije, manjkajo informacije o ukrepih in načrtih za postopno opustitev subvencij za fosilna goriva.

Slovenija **ni upoštevala** priporočila, naj obravnava **kakovost zraka**. Slovenija zlasti navaja, da ima lahko izvajanje nacionalnega energetskega in podnebnega načrta negativen vpliv na kakovost zraka. Po drugi strani načrt vključuje ukrepe, ki bodo pozitivno vplivali na kakovost zraka, kot je postopna opustitev premoga. Priznan je tudi vpliv bioenergije, ki naj bi se zmanjševal le zelo počasi. Na splošno manjka analiza vplivov rabe energije in ustreznih ukrepov za ublažitev učinkov na kakovost zraka.

Slovenija je **delno upoštevala** priporočilo glede **pravičnega in poštenega prehoda in energijske revščine**. V načrtu so zlasti ocenjene posledice politik za vidike družbe, zaposlovanja ter znanja in spretnosti, in razvidno je, da so bili konkretni cilji in ukrepi dodatno razviti. Vendar je ocena še vedno preveč splošna in opisna.

Končni nacionalni energetski in podnebni načrt Slovenije vključuje **nekatero primere dobre prakse**. V načrtu so zlasti opredeljeni okvirni cilji za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov do leta 2030 za šest posameznih sektorjev, na katere vpliva uredba o porazdelitvi prizadevanj. Poleg tega je Slovenija določila dolgoročno vizijo in cilj prilagajanja za zmanjšanje izpostavljenosti vplivom podnebnih sprememb ter občutljivosti in ranljivosti zanje do leta 2050, pri čemer vidik prilagajanja upošteva v politikah in ukrepih, kot so mehanizmi sodelovanja, vključevanje in strategije ozaveščanja. Končni načrt določa podlago za ambiciozno zmanjšanje uporabe premoga za proizvodnjo električne energije. Čeprav se postopna opustitev premoga še obravnava, bo strategija izdana najpozneje leta 2021. Načrt spodbuja tudi energijsko učinkovitost v vseh sektorjih kot instrument za varstvo okolja, izboljšanje energetske varnosti ter zmanjšanje stroškov

energije za družine in podjetja. Nazadnje, vključuje elemente evropskega zelenega dogovora za kmetijstvo, kot je spodbujanje trajnostnega ekološkega kmetovanja.

Povezave z evropskim semestrom

Slovenija je v okviru evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik v EU in poročila o državi za leto 2019¹⁰ prejela eno priporočilo za posamezno državo¹¹ v zvezi s podnebjem in energijo, s katerim je bila pozvana, naj „ekonomsko politiko v zvezi z naložbami osredotoči na raziskave in inovacije, nizkoogljični in energijski prehod, trajnostni promet (zlasti železniški) in okoljsko infrastrukturo, pri tem pa upošteva regionalne razlike“. Komisija je v poročilu o državi za leto 2020¹², sprejetem 20. februarja 2020, ugotovila, da je Slovenija v zvezi s tem priporočilom dosegla omejen napredek.

Zaradi krize zaradi COVID-19 so se priporočila v okviru evropskega semestra za posamezne države za leto 2020 nanašala na odzive držav članic na pandemijo in vključevala priporočila za spodbuditev gospodarskega okrevanja. Zlasti so bila osredotočena na potrebo po čimprejšnjem začetku zrelih javnih naložbenih projektov in spodbujanju zasebnih naložb, tudi z ustreznimi reformami, zlasti v digitalnem in zelenem sektorju. Slovenija je v tem okviru prejela priporočilo za posamezno državo¹³, pri katerem je bil poudarjen pomen usmerjanja naložb v „zeleni in digitalni prehod, zlasti na čisto in učinkovito proizvodnjo in rabo energije, okoljsko infrastrukturo, trajnostni promet, raziskave in inovacije [...]“.

Uredba o upravljanju energetske unije določa, da morajo države članice zagotoviti, da so v njihovih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih upoštevana zadnja priporočila za posamezne države, izdana v okviru evropskega semestra. Nacionalni energetski in podnebni načrt Slovenije lahko podpre izvajanje priporočil v okviru evropskega semestra, saj opredeljuje potrebne naložbene potrebe in finančne vire za njihovo zadovoljitev.

3. OCENA AMBICIOZNOSTI CILJEV IN PRISPEVKOV TER VPLIVA PODPORNIH POLITIK IN UKREPOV

Razogljičenje

Emisije toplogrednih plinov in odvzemi

Nacionalni cilj glede porazdelitve prizadevanj je 15-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov do leta 2030 v primerjavi z letom 2005. V končnem načrtu je nacionalni cilj Slovenije glede zmanjšanja emisij do leta 2030 povišan na –20 %. Vključuje okvirne cilje zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v različnih sektorjih, vključenih v porazdelitev prizadevanj, do leta 2030 v primerjavi z letom 2005, posebej za promet (+12 %), kmetijstvo (–1 %), stavbe (–

¹⁰ Priloga D k poročilu o državi za leto 2019 določa tudi prednostne naložbe za kohezijsko politiko 2021–2027, ki bistveno prispevajo k prehodu na čisto energijo.

¹¹ Priporočilo za priporočilo Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2019 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2019. COM(2019) 524 final.

¹² Delovni dokument služb Komisije. Poročilo o državi – Slovenija 2020. SWD(2020) 523 final.

¹³ Priporočilo za priporočilo Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020. COM(2020) 524 final.

70 %) ¹⁴ ter za industrijo, ki ni vključena v ETS (-43 %), ravnanje z odpadki (-65 %) in energetiko, ki ni vključena v ETS (-34 %). V skladu s sedanjimi politikami se v končnem nacionalnem energetske in podnebnem načrtu Slovenije pričakuje le 10-odstotno zmanjšanje emisij, kar je 5 odstotnih točk manj od cilja za leto 2030 za sektorje, vključene v porazdelitev prizadevanj. Vendar je v načrtu napovedano 25-odstotno zmanjšanje z dodatnimi ukrepi.

Slovenija ne navaja, ali namerava uporabiti **prožnost** na področju rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF), da bi dosegla cilj, določen za sektorje, vključene v porazdelitev prizadevanj.

Cilj Slovenije je omejiti povečanja emisij v sektorju **prometa** (+12 % do leta 2030 v primerjavi z letom 2005). V njenem končnem načrtu je opredeljen širok nabor podpornih ukrepov v tem sektorju, vključno s tistimi, ki prispevajo k učinkovitejši organizaciji prometnega sistema ter s tem k večji energijski učinkovitosti in manjšim emisijam. Ti vključujejo ukrepe v zvezi z upravljanjem povpraševanja, prostorskim načrtovanjem, spodbudami za multimodalnost in prehod na druge oblike prevoza, spodbujanjem javnega prevoza in podporo alternativnim oblikam, mehki ukrepi in drugim. Vendar načrt ne vključuje ukrepov v zvezi z digitalizacijo in avtomatizacijo. V končnem načrtu so obravnavani tudi najrazličnejši ukrepi za spodbujanje **elektromobilnosti**, vključno z obdavčitvijo vozil in drugimi davčnimi spodbudami, oprostitvami plačila cestnin in dostopom do financiranja (tj. Eko sklada), poleg tega pa je v njem količinsko opredeljena potrebna polnilna infrastruktura. Obravnavana so vozila s pogonom na vodik in gorivne celice, alternativna goriva (zlasti plin) za težka vozila in prevoz blaga ter stabilen delež energije iz obnovljivih virov. Vključuje morebitne spodbude za zamenjavo voznega parka javnega prevoza z vozili, ki manj onesnažujejo okolje, ali z vozili na alternativna goriva. V načrtu je predvideno nadaljnje delo v zvezi z uvedbo obveznega deleža energije iz obnovljivih virov in sprejetje izvedbenih sklepov za uporabo energije iz odpadkov za predelavo in proizvodnjo sintetičnih goriv v srednjeročnem obdobju, skupaj z okvirnimi sektorskimi cilji za njihovo proizvodnjo v prometu, oskrbo s plinom itd.

V končnem nacionalnem energetske in podnebnem načrtu je določen tudi cilj za leto 2030 glede nadaljnjih zmanjšanj emisij toplogrednih plinov v **stavnem** sektorju, in sicer 70 % v primerjavi z letom 2005. Dodatne opisane politike in ukrepi vključujejo prepoved sistemov ogrevanja na kurilno olje od leta 2030. Vendar v načrtu niso navedene informacije o stroškovni učinkovitosti teh ukrepov.

Slovenski načrt upošteva prispevke k zmanjšanju emisij in več mogočih finančnih spodbud v zvezi z ukrepi v sektorju uporabe izdelkov in **fluoriranih plinov** (politike na ravni EU) ter sektorju **odpadkov** v okviru krožnega gospodarstva.

Načrt zajema **LULUCF in kmetijstvo** v Sloveniji ter vključuje politike in celovite ukrepe za ta sektorja. Nanaša se na prilagoditveno strategijo skupne kmetijske politike in državne spodbude za lastnike gozdov za nego in varstvo gozdov, vključno z obnovo gozda po naravnih nesrečah, izvajanjem gozdnogojitvenih ukrepov za povečanje prilagoditvene sposobnosti gozdov, naložbami v gozdarsko tehnologijo in uporabo lesa. Predvideva stalno izobraževanje in delavnice o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi. Vendar v načrtu niso zagotovljene zadostne količinske informacije o tem, kako bo politika Slovenije na področju energije iz obnovljivih virov in

¹⁴ Okvirni cilj, določen v operativnem programu za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za emisije v stanovanjskem in storitvenem sektorju, je -76 %, okvirni cilj za zmanjšanje emisij pri stavbah pa je -70 %.

bioenergije vplivala na njen sektor LULUCF in njegov potencial kot ponor ogljika. Zato je težko oceniti, ali ukrepi zadostujejo za izpolnitev ciljev. Načrt je zavezan nepresežkom emisij v sektorju LULUCF v skladu z uredbo o LULUCF¹⁵ in v njem je naštetih nekaj obstoječih politik LULUCF. Ni pa še pojasnjeno, kako se bo sektor LULUCF razvijal v smislu gozdnih ponorov ali kmetijskih zemljišč na podlagi različnih scenarijev razvoja rabe zemljišč.

V načrtu sta opredeljena dolgoročna vizija in cilj **prilagajanja** za leto 2050 za zmanjšanje izpostavljenosti vplivom podnebnih sprememb ter občutljivosti in ranljivosti zanje ter povečanje odpornosti in prilagoditvenih sposobnosti družbe, v njem pa je zagotovljen tudi pregled politik in ukrepov za prilagajanje. Prilagoditveni ukrepi so upoštevani za kmetijstvo/LULUCF, ne pa tudi za druge sektorje (npr. glede priznanih podnebnih tveganj v energetske sektorju ali posrednih koristi in kompromisov v zvezi z energijsko učinkovitostjo).

Slovenija do 1. septembra 2020 Komisiji ni priglasila svoje nacionalne dolgoročne strategije, kot je zahtevano v skladu s členom 15 uredbe o upravljanju energetske unije.

Energija iz obnovljivih virov

Nacionalni prispevek k cilju EU za leto 2030 glede energije iz obnovljivih virov je opredeljen v načrtu in določen je 27-odstotni **delež energije iz obnovljivih virov** v bruto porabi končne energije do leta 2030. To pomeni nizko raven ambicioznosti, saj je pod 37-odstotnim deležem, ki je bil izračunan po formuli iz Priloge II k uredbi o upravljanju energetske unije. Čeprav je naveden dodaten potencial za delež energije iz obnovljivih virov do 29,2 %, ta ni vključen v prispevek in bi bil dosežen le po najugodnejšem scenariju. Slovenija opisuje težave pri povečanju deleža proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov zaradi okoljskih omejitev – približno 35 % njenega nacionalnega ozemlja je del Nature 2000 – in nasprotovanja lokalnih skupnosti projektom vetrne energije in namestitvi novih hidroelektrarn. Okvirni letni načrtani potek dosega vse referenčne vrednosti¹⁶. Letni načrtani poteki so zagotovljeni tudi za vsak sektor. Ocena vpliva politik in ukrepov iz načrta kaže, da so ti ukrepi še vedno nezadostni za doseg cilja, določenega za delež energije iz obnovljivih virov.

Slovenija namerava v sektorju **električne energije** do leta 2030 43 % svoje porabe električne energije zagotoviti z energijo iz obnovljivih virov, kar pomeni znatno zmanjšanje ambicioznosti iz osnutka načrta (ki je predvideval 47,4-odstotni delež do leta 2030 v primerjavi z 38,6-odstotnim leta 2020), ne da bi navedla zadovoljiv razlog. Ta novi cilj bo dosežen predvsem s prispevki iz vodne energije, ki ji sledi sončna energija ter nekaj lesne biomase iz soproizvodnje toplote in električne energije (SPE) in sosežiga; vetrna energija in bioplina naj bi še vedno ostala obrobna (približno 3 % ali manj). Te politike in ukrepi se štejejo za nezadostne glede na potencial Slovenije v zvezi z obnovljivimi viri energije. Predvsem vodna, sončna in vetrna energija bi ostale precej neizkoriščene.

Uporaba energije iz obnovljivih virov za **ogrevanje in hlajenje** naj bi se povečala s pričakovanih 36,4 % leta 2020 na 41,4 % leta 2030 (v osnutku načrta je bilo navedeno zmanjšanje s 34,5 % leta 2020 na 30,5 % leta 2030). Vendar to ne zadostuje za doseg okvirnih 1,3 oziroma 1 odstotne točke kot letno povprečje. Končni načrt vključuje politike in ukrepe za povečanje

¹⁵ Uredba (EU) 2018/841 o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva.

¹⁶ V skladu s členom 4(a)(2) Uredbe 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov.

deleža energije iz obnovljivih virov pri ogrevanju in hlajenju, vendar so ti nezadostni za dosego predvidenega rezultata.

Pri določitvi **prometnega** cilja v končnem načrtu, kot zahtevajo člani 25–27 Direktive 2018/2001¹⁷, se namerava Slovenija osredotočiti na razvoj, proizvodnjo in uporabo naprednih trajnostnih biogoriv (napredna biogoriva naj bi prispevala do 42 % vseh obnovljivih virov energije, uporabljenih v prometu). Ciljni sektorski delež obnovljivih virov energije v prometu naj bi leta 2030 znašal 20,1 %, kar je precejšnje povečanje v primerjavi s številkami v osnutku načrta. Vendar v nasprotju z osnutkom načrta končni načrt ne vključuje konkretnih ukrepov politike v podporo nadaljnji elektrifikaciji in proizvodnji ali uporabi biogoriv.

Energijska učinkovitost

Nacionalni prispevek Slovenije k energijski učinkovitosti leta 2030 je na zmerni ravni ambicioznosti pri porabi primarne energije, ki znaša 6,4 Mtoe, in na nizki ravni ambicioznosti pri porabi končne energije, ki znaša 4,7 Mtoe.

Slovenija je v končnem načrtu povišala raven ambicioznosti cilja za izboljšanje **energijske učinkovitosti**, in sicer za 35 % leta 2030 v primerjavi s projekcijami scenarija PRIMES 2007. Da bi bil ta cilj dosežen, poraba končne energije ne bi smela preseči 54,9 TWh (4 717 ktoe) in bi morala ustrezati absolutni ravni porabe primarne energije v višini 73,9 TWh (6 536 ktoe) leta 2030.

Končni nacionalni energetske in podnebni načrt Slovenije večinoma temelji na obstoječih ukrepih za spodbujanje energijske učinkovitosti. Ti v bistvu združujejo finančne in davčne spodbude ter regulativne in nadaljnje podporne ukrepe (npr. tehnično in organizacijsko podporo, informacijske platforme in izobraževanje, vključno z mrežo energetskih svetovalcev). Usmerjeni so predvsem v stavbe in prometni sektor. V prometnem sektorju so finančne spodbude namenjene podpori prehodu na druge oblike prevoza, nadgradnjam železniškega omrežja ter uporabi učinkovitejših vozil, skupaj z regulativnimi ukrepi in okolju prijazno vožnjo. Vendar Slovenija v svojem končnem nacionalnem energetske in podnebnem načrtu ni količinsko opredelila pričakovanega vpliva ukrepov. Poleg tega v načrtu ni podrobnih opisov politik in ukrepov po letu 2020. Informacije o ravni ambicioznosti v zvezi z izvajanjem dodatnih ukrepov in cilj glede porabe energije, določen v scenariju energijske učinkovitosti z dodatnimi ukrepi, torej ne zadostujejo.

V nacionalnem energetske in podnebnem načrtu Slovenije so predstavljeni **kumulativni prihranki**, ki naj bi bili doseženi v skladu s členom 7 direktive o energijski učinkovitosti¹⁸, pri čemer naj bi prihranki končne energije znašali 2 169 ktoe do leta 2030. Vendar v načrtu niso navede podrobnosti o tem, kako je bila ta številka izračunana, tako da ni mogoče rekonstruirati referenčne časovnice in izračuna. Poleg tega ni navedeno, ali so bili uporabljeni podatki Eurostata. V načrtu je navedeno, da naj bi bili prihranki končne energije doseženi z izvajanjem energetskih storitev in ukrepov, ki so jih vzpostavili dobavitelji energije, ter s podporo Eko sklada in davčnih mehanizmov. Še vedno ni jasno, ali predlagane politike in ukrepi zadostujejo za dosego cilja, ker niso ocenjeni pričakovani prihranki energije na ukrep politike in ker manjkajo pomembne informacije, zahtevane v skladu s Prilogo III k uredbi o upravljanju

¹⁷ Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov.

¹⁸ Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, kakor je bila spremenjena z Direktivo (EU) 2018/2002.

energetske unije. Še vedno ni jasna niti odločitev Slovenije glede izvajanja ukrepov za zmanjševanje energijske revščine v skladu s členom 7 direktive o energijski učinkovitosti.

Kar zadeva energijsko učinkovitost v **stavbah**, je v načrtu navedeno, da namerava Slovenija do leta 2030 zmanjšati porabo končne energije v stavbah za 20 % in emisije toplogrednih plinov iz stavb za vsaj 70 % v primerjavi z letom 2005. Vendar cilj glede energijske učinkovitosti za stavbe pomeni nižjo raven ambicioznosti kot v osnutku nacionalnega energetskega in podnebne načrta (v katerem je bil cilj 30 %). Končni nacionalni energetski in podnebni načrt Slovenije predstavlja celovit oris ukrepov v stavbnem sektorju, pri čemer so ustrezni vidiki upoštevani celostno in strukturirano. Vendar manjkajo konkretne informacije in številke, npr. glede površine prenovljenih stavb, prihrankov energije in naložb, na podlagi katerih bi bilo lažje oceniti raven ambicioznosti ter izvedljivost in uspešnost ukrepov. Kljub temu je navedena raven naložb na m², ki se zdi ambiciozna. Slovenija še ni predložila dolgoročne strategije prenove.

Energetska varnost

Vzdrževanje visoke ravni **zanesljivosti oskrbe z energijo** je prednostna naloga pri potekajočem preoblikovanju energetskega sistema, določena v nacionalnem energetske in podnebne načrtu, pri čemer je cilj 43-odstotni delež električne energije iz obnovljivih virov in 27-delež energije iz domačih obnovljivih virov. V načrtu pri obravnavanju tveganj niso upoštevani načrti drugih sosednjih držav članic.

Kar zadeva **diverzifikacijo virov in poti**, v načrtu niso navedeni ukrepi ali cilji za povečanje diverzifikacije virov energije in oskrbe z energijo iz tretjih držav. Energetska odvisnost naj bi se zmanjšala in določeni so bili jasnejši cilji za diverzifikacijo virov s spodbujanjem obnovljivih virov energije in energijske učinkovitosti. V končnem nacionalnem energetske in podnebne načrtu je obravnavana tudi možnost uporabe utekočinjenega zemeljskega plina iz različnih dobavnih poti, vloga plina pa je pojasnjena bolje kot v osnutku načrta.

Kar zadeva **nafto in plin**, v Sloveniji poteka postopek gradnje dveh velikih projektov povezovalnih plinovodov, en z Madžarsko in Italijo ter en s Hrvaško in Avstrijo. V nacionalnem energetske in podnebne načrtu je naveden okvirni cilj 10-odstotnega deleža metana in vodika iz obnovljivih virov v prenosnem in distribucijskem omrežju do leta 2030.

V načrtu so predvideni nadaljnji ukrepi za zmanjšanje odvisnosti od uvoza pri fosilnih gorivih, kot so naložbe v **shranjevanje** energije in infrastrukturo distribucijskega omrežja. Poleg jedrske energije sta omenjeni tudi tehnologiji sintetičnega metana in vodika kot ključni tehnologiji za izboljšanje zanesljivosti oskrbe z energijo. Obravnava tudi **kibernetsko varnost** v energetske sektorju. Vendar v načrtu niso opredeljene politike in ukrepi, ki bi bili zadostni, da bi se šteli za verodostojne v zvezi z doseganjem ciljev.

Slovenija je zavezana nadaljnji uporabi jedrske energije ter vzdrževanju odličnega in varnega upravljanja svojih jedrskih objektov. Preučila bo možnosti za uvedbo novih jedrskih tehnologij ter opravila vse potrebne ekonomske in druge strokovne analize in dejavnosti, na podlagi katerih se bo lahko najpozneje do leta 2027 odločila o gradnji nove jedrske elektrarne. Predpostavlja se, da bo obstoječa jedrska elektrarna Krško obratovala do konca svoje podaljšane življenjske dobe (leta 2043) ob pridobitvi ustreznega okoljevarstvenega dovoljenja. Po letu 2030 lahko razvoj velikih objektov za proizvodnjo električne energije poteka v dveh različnih smereh: ena je neprekinjena uporaba jedrske energije z gradnjo novega obrata, druga pa gradnja večjih plinsko-parnih elektrarn (PPE) v kombinaciji z uporabo zemeljskega ali sintetičnega plina.

Nazadnje, v načrtu so navedene ustrezne povezave z **načrtom ukrepanja v izrednih razmerah za električno energijo**, pri čemer so navedena veljavna sektorska pravila, še vedno pa je precej nejasno, kakšni so načrti za zagotavljanje zanesljive oskrbe z energijo v zvezi z nafto in plinom.

Notranji trg energije

V nacionalnem energetske in podnebnem načrtu je navedeno, da je bila leta 2017 **raven medsebojne povezanosti** Slovenije 83,6 %, s čimer je bil presežen 15-odstotni cilj EU za leto 2030. Tako v načrtu ni določen noben nadaljnji konkreten cilj glede medsebojne povezanosti za leto 2030. Našteti so trenutni projekti v skupnem interesu, ki bodo povečali medsebojno povezanost s sosednjimi državami, ter dodatni ukrepi in instrumenti politike za spodbujanje diverzifikacije, pomožnih storitev, prožnosti in shranjevanja energije. Analiza, kako naraščajoče povpraševanje po električni energiji vpliva na raven elektroenergetske medsebojne povezanosti in potrebo po infrastrukturi, ni vključena.

Kar zadeva cilj 43-odstotnega deleža električne energije iz obnovljivih virov do leta 2030 v elektroenergetskem sektorju, je prikazan pregled razvoja različnih virov **prožnosti**, potrebne za vključitev naraščajočega deleža energije iz obnovljivih virov v elektroenergetski sistem.

V končnem načrtu ni zadostnega pregleda trenutnih **tržnih razmer** glede plina in električne energije, zlasti v zvezi s stopnjami konkurence in likvidnosti trga. Navedeno je, da razvojni načrt Slovenije za omrežje za distribucijo električne energije za obdobje 2019–2028 ne izpolnjuje opredeljenih energetske in podnebne cilje. Načrt vključuje nadaljnje cilje politike in ukrepe v zvezi z notranjim trgom energije, kot so ukrepi za zagotovitev nediskriminatorne udeležbe novih udeležencev na trgu in različnih virov prožnosti na vseh trgih energije. Vendar ni jasno navedeno, kako naj bi bili izvedeni. Kar zadeva pametna omrežja, se načrt sklicuje na pospešitev digitalizacije omrežja za distribucijo električne energije, vendar ne obravnava nobenega konkretnega cilja ali spremnih ukrepov.

Kar zadeva **energijsko revščino**, Slovenija ne poroča o številu prizadetih gospodinjstev niti ne določa s tem povezanega cilja.

Raziskave, inovacije in konkurenčnost

V končnem nacionalnem energetske in podnebnem načrtu Slovenije je prikazan jedrnat in jasen pregled konkretnih ciljev glede **raziskav in inovacij**. Vendar v načrtu niso sistematično določeni politike in ukrepi za doseganje teh ciljev. Niti niso navedene naložbene številke in časovnica za doseganje ciljev. Tudi manjkajoča vizija za leto 2050 je šibka točka.

V načrtu so predstavljeni raziskovalni in inovacijski ukrepi v zvezi s **krožnim gospodarstvom**, pri čemer se za prednostno nalogo šteje uporaba odpadne toplote. Vendar teh prizadevanj ne spremljajo naložbene številke ali povezani konkretni in merljivi mejniki in roki.

V skladu s končnim načrtom Slovenije ima lahko vodik vlogo pri vključevanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov, krepitvi zanesljivosti oskrbe s plinom in doseganju ciljev glede razogljičenja. Slovenija razmišlja o razogljičenju svoje oskrbe s plinom z vključitvijo vodika iz obnovljivih virov v svoje omrežje zemeljskega plina. V skladu z njenim končnim načrtom se vodik iz obnovljivih virov šteje za alternativo konvencionalnim fosilnim gorivom; Slovenija ocenjuje, da bi lahko do leta 2040 približno 7 % svoje porabe goriva zagotovila z vodikom, zlasti v prometnem sektorju.

V končnem načrtu je omenjeno sodelovanje v okviru **strateškega načrta za energetske tehnologije (SET)**, vendar ni navedena zaveza nobeni konkretni delovni skupini za izvajanje,

vključno s skupino za jedrsko varnost, v kateri Slovenija sodeluje. Nacionalna sredstva niso dodeljena v okviru vsake inovacijske platforme in v načrtu ni pojasnjeno, kako naj bi strateški načrt za energetske tehnologije prispeval k doseganju energetskih in podnebnih ciljev Slovenije.

Kar zadeva **konkurenčnost**, je poudarek na povečanju naložb v raziskave in razvoj na vsaj 3 % BDP do leta 2030 ter povečanju naložb v zasebno financiranje in partnerstva, ki se spodbujajo z davčno politiko. V načrtu je poudarjeno tudi spodbujanje tehnološkega razvoja. Vendar ni izrecnih in merljivih ciljev za spodbujanje ali uporabo takih tehnologij.

4. SKLADNOST, VZAJEMNO DELOVANJE POLITIK IN NALOŽBE

Politike, predstavljene v končnem nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu Slovenije, so na splošno v skladu z opredeljenimi cilji. **Povezave med politikami** so na splošno dobro opisane. V načrtu je na primer omenjeno, da je oblikovanje kompromisov med prehodom na čisto energijo in ohranjanjem narave v Sloveniji zahtevno, zlasti kar zadeva uporabo energije iz obnovljivih virov. Drži, da ima Slovenija bogato naravno dediščino, pri čemer je več kot 38 % njenega ozemlja zaščitenega v okviru Nature 2000, in da bo treba pri prehodu na čisto energijo ta območja zavarovati. Slovenija pripravlja strategijo in akcijski načrt za prestrukturiranje svojih premogovniških območij, ki naj bi bila končana leta 2021, obravnavala pa naj bi posledice postopne opustitve premoga za socialne vidike, zlasti selitev in prekvalificiranje rudarskih delavcev. Glavno ugotovljeno negativno vzajemno delovanje politik se nanaša na večjo uporabo biomase za ogrevanje in hlajenje brez upoštevanja povezanih vplivov na kakovost in onesnaževanje zraka. Vendar nekateri pomembni elementi vzajemnega delovanja ostajajo neobravnavani. Natančneje, v nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu Slovenije niso zadostno preučeni vzajemno delovanje politik o biotski raznovrstnosti niti kompromisi in sinergije s potjo za doseg podnebnih in energetskih ciljev. Poleg tega v načrtu ni obravnavana skladnost prilagajanja v zvezi z razogljičenjem z drugimi razsežnostmi energetske unije, kot je oskrba z energijo, razen kratke omembe skrajnih vremenskih dogodkov, ki vplivajo na elektroenergetsko omrežje, brez podpornih ukrepov. Zagotovljene niso niti zadostne informacije o tem, kako bo politika Slovenije na področju energije iz obnovljivih virov in bioenergije vplivala na njen sektor LULUCF in njegov potencial kot ponor ogljika. Nacionalni načrt prilagajanja bo razvit do konca leta 2020.

Informacije v zvezi z **naložbenimi potrebami**, mehanizmi in viri financiranja, potrebnimi za izvajanje ukrepov, navedenih v nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu, so navedene po sektorjih, virih energije in vrstah prometa. V načrtu je ocenjeno, da bo v izvajanje ukrepov od leta 2021 do leta 2030 (razen za promet) vloženi 22 milijard EUR, kar je 4 milijarde EUR več kot za naložbe, potrebne glede na obstoječe ukrepe. Skupaj je 12,6 milijarde EUR dodeljenih energetski komponenti v vseh sektorjih, pri čemer stavbe prejmejo približno 9,5 milijarde EUR. Ob upoštevanju prometne infrastrukture in trajnostne mobilnosti skupne naložbene potrebe dosežejo 28 milijard EUR. To vključuje več kot 5 milijard EUR dodatnih naložb. V nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu so opredeljeni viri financiranja na ravni EU in na nacionalni ravni. Del javnih sredstev bi lahko izviral iz davka na ogljikov dioksid, pri čemer se načrtovani obseg sredstev po letu 2020 postopno poveča, ko se višina dajatve približuje ceni kuponov ETS, prihodki pa v obdobju 2018–2030 znašajo 1,8 milijarde EUR. Iz načrta ni jasno razvidno, katere naložbene potrebe bodo pokrite iz nacionalnega proračuna in kaj bo pokrito iz drugih virov financiranja, npr. iz mednarodnih finančnih institucij. Načrt prav tako ne opisuje metodologije, uporabljene za izračun naložbenih potreb.

Opis obstoječih **energetskih subvencij, zlasti za fosilna goriva**, je predstavljen glede na letne odhodke od leta 2010 do leta 2017 in se zdi v skladu z mednarodnimi opredelitvami. V načrtu je

poudarjeno, da obseg davčnih olajšav za fosilna goriva, uporabljena v prometu, narašča zaradi povečevanja porabe energije (2017). Vendar časovnica postopnega opuščanja energetskih subvencij, zlasti tistih za fosilna goriva, ni opredeljena.

Kar zadeva **promet**, Slovenija na splošno opisuje cilje in ukrepe politike za vključitev obnovljivih virov energije v ta sektor. Spodbujata se tudi prehod na druge oblike prevoza in multimodalnost. Vendar je o načrtovanih ukrepih navedenih malo podrobnosti, njihovi pričakovani vplivi pa niso količinsko opredeljeni.

Končni načrt vsebuje le splošne in skope količinske informacije in analize v zvezi s **politiko glede kakovosti zraka in emisij v zrak**, kar je precejšnja ovira za jasno oceno tega vidika. Slovenski nacionalni program nadzora nad onesnaževanjem zraka (OPNOZ) predstavlja prednostne naloge politike, ukrepe in projekcije emisij onesnaževal zraka ter vključuje nekatere vidike zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. Vendar ni povsem jasno, ali in kako je bil upoštevan končni nacionalni energetski in podnebni načrt. Zato je načrtovano, da bo konec leta 2020 objavljena nova različica programa nadzora nad onesnaževanjem zraka s posodobljenimi predpostavkami, ki bodo usklajene s končnim energetskim in podnebnim načrtom.

Nacionalni energetski in podnebni načrt je zavezan 30-odstotnemu zmanjšanju uporabe domačega in/ali uvoženega premoga za energetske namene do leta 2030. Vendar v njem ni določen datum, do katerega bo uporaba premoga opuščena, temveč je navedeno, da bodo zadevni datumi vključeni v strategijo in akcijski načrt za prestrukturiranje premogovniških območij, ki naj bi bila dokončana najpozneje do leta 2021. V zvezi z vidiki **pravičnega in poštenega prehoda** je v končnem načrtu ocenjen vpliv politik in ukrepov na zaposlovanje ter znanje in spretnosti na splošno. Vendar je ocena bolj opisna in večinoma manjkajo številke. Nacionalni energetski in podnebni načrt ni dovolj osredotočen na posledice energetskih in podnebnih politik na premogovniških območjih, ki bodo najbolj prizadeta zaradi prehoda.

V zvezi s **krožnim gospodarstvom** je v nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu večkrat omenjeno, da je treba gospodarsko rast ločiti od uporabe virov. Vendar niso konkretno omenjeni nacionalni kažipot prehoda v krožno gospodarstvo Slovenije, objavljen maja 2018, ali drugi ključni dokumenti o krožnem gospodarstvu. V načrtu tudi ni ukrepov in morebitnih ciljev v zvezi s krožnim gospodarstvom niti ni navedena količinska opredelitev potencialnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov na podlagi politik krožnega gospodarstva. V prihodnjih pregledih bi bila dobrodošla nadaljnja prizadevanja za količinsko opredelitev v skladu z najnovejšimi znanstvenimi dokazi. Posebni ukrepi se nanašajo na nastajanje odpadkov, preprečevanje, politiko varstva potrošnikov, industrijo, stavbe, raziskave in inovacije, znanje in spretnosti ter izobraževanje.

Nacionalni energetski in podnebni načrt vsebuje zelo omejene informacije o vzajemnem delovanju s politikami o **biotski raznovrstnosti** ter z njo povezanimi kompromisi in sinergijami. V načrtu skorajda niso analizirane posledice zadevnih politik in ukrepov, kot je razvoj vodne energije ali bioenergije, na biotsko raznovrstnost.

V končnem načrtu je poudarjen velik potencial gozdne in kmetijske biomase za energijo. Napovedano je tudi zmanjšanje ponorov, večinoma zaradi staranja gozdov, ter določene so spodbude za zbiranje odpadne kmetijske biomase in ostankov (ostanki pridelka, gnojevka itd.) v večjih obratih za pridobivanje bioplina. Ocenjeno je bilo, da se trendi **povpraševanja po bioenergiji in ponudbe biomase** glede na surovino in izvor zelo počasi zmanjšujejo, ocenjeni pa so bili tudi viri gozdne biomase in njen vpliv na ponor LULUCF.

V načrtu ni ocenjeno, kako je bilo **načelo „energijska učinkovitost na prvem mestu“** upoštevano pri njegovih različnih razsežnostih.

Končni nacionalni energetske in podnebni načrt Slovenije delno izpolnjuje zahteve glede **preglednosti podatkov** in uporabe evropskih statističnih podatkov.

5. SMERNICE ZA IZVAJANJE NACIONALNEGA ENERGETSKEGA IN PODNEBNEGA NAČRTA TER POVEZAVA Z OKREVANJEM PO KRIZI ZARADI COVID-19

Slovenija mora hitro začeti izvajanje svojega končnega celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta, kot je bil priglašen Komisiji 28. februarja 2020. V tem delu so navedene nekatere smernice za Slovenijo za fazo izvajanja.

V tem delu je obravnavana tudi povezava med končnim načrtom in prizadevanji za okrevanje po krizi zaradi COVID-19, pri čemer so nakazani možni prednostni ukrepi podnebne in energetske politike, ki bi jih Slovenija lahko preučila pri razvoju svojega nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost¹⁹.

Smernice za izvajanje nacionalnega energetskega in podnebne načrta

Slovenija v končnem načrtu določa cilj glede emisij toplogrednih plinov za leto 2030 za sektorje zunaj sistema EU za trgovanje z emisijami (sektorje, ki niso vključeni v ETS), ki pomeni 20-odstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2005, kar je bolj ambiciozno od 15-odstotnega cilja, določenega v uredbi o porazdelitvi prizadevanj. Obe stopnji zmanjšanja bi bili doseženi z dodatnimi ukrepi, opredeljenimi v načrtu. Slovenija bi morala za izkoristek potenciala stroškovno učinkovitih prenosov na druge države članice bolj kvalitativno in količinsko opredeliti zadevne ukrepe.

Slovenski prispevek k cilju EU za leto 2030 glede obnovljivih virov energije je neambiciozen v primerjavi z deležem, izračunanim po formuli iz Priloge II k uredbi o upravljanju energetske unije, raven ambicioznosti prispevkov k energijski učinkovitosti pa je zmerna na področju porabe primarne energije in nizka na področju porabe končne energije. Energetske in podnebne načrte Slovenije torej pušča še veliko prostora za nadaljnji razvoj in krepitev politik in ukrepov v zvezi z obnovljivimi viri energije in energijsko učinkovitostjo, za večji prispevek k podnebnim in energetskim ciljem EU ter za krepitev zelenega prehoda.

Kar zadeva **obnovljive vire energije**, se je Slovenija zavezala povečanju deleža obnovljivih virov energije v bruto porabi končne energije na 27 % do leta 2030, za kar bi bili potrebni dodatni politike in ukrepi. Glede na okoljske omejitve v Sloveniji ji bodo nadaljnje raziskave in ciljno usmerjene študije pomagale dodatno izkoriščati energijo iz obnovljivih virov ob zagotavljanju minimalnega vpliva na okolje z učinkovitim prostorskim načrtovanjem ter ob popolni skladnosti z zakonodajo o varstvu voda in narave; s tem bodo zagotovljeni prihodnji potencial trajnostne energije in tehnološke možnosti v vseh sektorjih gospodarstva. V interesu

¹⁹ Komisija je 17. septembra 2020 izdala Letno strategijo za trajnostno rast 2021 (COM(2020) 575 final) ter smernice za pomoč državam članicam pri usklajeni pripravi in predstavitvi načrtov za okrevanje in odpornost, brez poseganja v pogajanja o predlogu uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost v Evropskem parlamentu in svetu (Delovni dokument služb Komisije, Smernice za države članice – Načrti za okrevanje in odpornost, SWD (2020) 205 final).

Slovenije je, da opredeli nadaljnje priložnosti za pridobitev zasebnih naložb in javne podpore v okviru različnih programov, kot sta program sklada za inovacije ali Instrument za povezovanje Evrope (IPE) (zlasti del o projektih v zvezi z obnovljivimi viri energije). Ti bodo Slovenijo podprli pri izvajanju pilotnih projektov, ki bi lahko nadalje povečali vlogo obnovljivih virov energije zlasti v sektorju ogrevanja in hlajenja. Nazadnje, Slovenija bi lahko razširila obstoječe pilotne projekte za preučitev inovativnih načinov uporabe energije iz obnovljivih virov po vsej jadranski regiji.

Kar zadeva **energijsko učinkovitost**, bi imela Slovenija korist od sprejetja in izvajanja dodatnih politik in ukrepov, ki bi omogočili dodatne prihranke energije do leta 2030. Slovenija bi nadalje imela korist od opredelitve pričakovanega vpliva predlaganih politik in ukrepov. Zlasti opredelitev, kateri ukrepi politike bodo izvedeni, bi Sloveniji pomagala zagotoviti, da bodo do leta 2030 doseženi zahtevani kumulativni prihranki končne energije, kot določa člen 7 direktive o energijski učinkovitosti. Poleg tega bi bili nadaljnji razvoj in zagotovitev količinsko opredeljenih vplivov načrtovanih ukrepov politike na podlagi člena 7 direktive o energijski učinkovitosti in njihovega prispevka k ciljem glede energijske učinkovitosti ter zagotovitev informacij o vseh elementih, zahtevanih v skladu s Prilogo III k uredbi o upravljanju energetske unije, Sloveniji v podporo pri doseganju njenih ciljev. Za okvir politike bi bila koristna boljše upoštevanje in uporaba načela „energijska učinkovitost na prvem mestu“ ob popolnem upoštevanju posrednih koristi ukrepov v zvezi z energijsko učinkovitostjo.

Izboljšanje energijske učinkovitosti stavb lahko zelo verjetno pospeši prihranke energije in prispeva k okrevanju gospodarstva po pandemiji COVID-19. Z izkoriščanjem zagona v okviru pobude „**val prenove**“²⁰ lahko Slovenija okrepi prizadevanja za izboljšanje energijske učinkovitosti obstoječega stavbnega fonda s posebnimi ukrepi in cilji, obenem pa se ustrezna pozornost nameni energijski revščini. Nadaljnja podpora prenovi javnih in zasebnih stavb bi bila lahko zagotovljena s povečanim javnim financiranjem ter okrepitevijo proračuna EU in nacionalnega proračuna z zasebnim denarjem, skupaj z nepovratnimi sredstvi, posojili, jamstvi in subvencijami za posojila. Pričakuje se, da bo Slovenija predložila trdno in celovito dolgoročno strategijo prenove v skladu s členom 2a direktive o energijski učinkovitosti stavb. Potrebna je dolgoročna strategija prenove za opredelitev načrta za razogljičenje do leta 2050 z ambicioznimi mejniki za leta 2030, 2040 in 2050, merljivimi kazalniki napredka, pričakovanimi energijskimi in širšimi koristmi, ukrepi za prenovo stavbnega fonda ter trdnim finančnim elementom z mehanizmi za mobilizacijo javnih in zasebnih naložb.

Kar zadeva **energetsko varnost**, bi imela Slovenija korist od nadaljnjega razvoja ključnih kazalnikov uspešnosti za izboljšanje zanesljivosti oskrbe in diverzifikacije virov ter nadaljnje zmanjšanje energetske odvisnosti od tretjih držav. Nazadnje, dobro bi bilo, če bi Slovenija nadalje razvila posebne ukrepe v podporo kibernetiki varnosti.

Kar zadeva **notranji trg energije**, bi Sloveniji koristila opredelitev v prihodnost usmerjenih ciljev za povezovanje trgov in zlasti ukrepi za pospešitev digitalizacije omrežja za distribucijo električne energije.

²⁰ Sporočilo „Val prenove za Evropo – ekologizacija stavb, ustvarjanje delovnih mest, izboljšanje življenj“, COM(2020) 662 in SWD(2020) 550.

Končni energetski in podnebni načrt Slovenije vključuje posebne cilje za raziskave in inovacije. Z močnimi povezavami med **raziskavami, inovacijami in konkurenčnostjo**, konkretnimi naložbenimi številkami, povezanimi konkretnimi in merljivimi cilji ter roki bi postala pot naprej konkretnjša, zlasti s pogledom na časovna okvira do let 2030 in 2050. V zvezi s tem bi bilo prav tako koristno upoštevati okvir in cilje krožnega gospodarstva. Nadaljnji potencial je v opredelitvi jasnih in merljivih ciljev, opredelitvi naložbenih načrtov za spodbujanje ali uporabo nizkoogljičnih tehnologij in razširitvi zaveze Slovenije v okviru strateškega načrta za energetska tehnologijo.

Slovenija ocenjuje, da bo med letoma 2021 in 2030 za **naložbe, povezane z energijo**, potrebne 19,2 milijarde EUR. To je približno 33 % ali 4,8 milijarde EUR več od naložb v zvezi z energijo, predvidenih po scenariju z obstoječimi ukrepi, ki znašajo 14,4 milijarde EUR. Če se upoštevata tudi prometna infrastruktura in trajnostna mobilnost, potrebne skupne naložbe znašajo 28 milijard EUR. Čimprejšnji začetek zrelih javnih naložbenih projektov v podporo zelenemu prehodu ima lahko pomembno vlogo pri spodbujanju gospodarskega okrevanja. V prihodnost usmerjeni stabilni okviru politike so pomembni za usmerjanje naložbenih odločitev podjetij in gospodinjstev ter spodbujanje dajanja prednosti naložbam tudi v zasebnem sektorju.

Slovenija je pozvana k nadaljevanju sedanjih prizadevanj glede **regionalnega sodelovanja** za okrepitev izmenjav in pobud, ki bodo olajšale izvajanje njenega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta, zlasti v zvezi s pomembnimi makroregionalnimi in čezmejnimi vprašanji, vključno s tistimi v okviru skupine na visoki ravni za plinske povezave v srednji in jugovzhodni Evropi. Sloveniji bi zlasti koristilo spodbujanje projektov za obnovljive vire energije in trajnostnost po vsej jadranski regiji²¹.

Slovenija je pozvana tudi k boljšemu izkoriščanju možnosti **dialogov o podnebj in energiji na več ravneh** za dejavno sodelovanje z regionalnimi in lokalnimi organi, socialnimi partnerji, organizacijami civilne družbe, poslovno skupnostjo, vlagatelji in drugimi pomembnimi deležniki ter za razpravo z njimi o različnih scenarijih, predvidenih za njene energetske in podnebne politike.

Slovenija je pozvana k izboljšanju analize vidikov **pravičnega in poštenega prehoda**. Predvsem je v okviru časovnega zaporedja za postopno opustitev premoga in prestrukturiranje premogovniških območij, ki naj bi bil izdan leta 2021, priporočena celovita ocena, ki upošteva vplive prihodnjega zaprtja premogovnikov in termoelektrarn na razvoj družbe, zaposlovanja ter znanja in spretnosti. Slovenija je v zvezi s tem pozvana k večjemu upoštevanju priložnosti za finančno in tehnično pomoč, ki je na voljo v okviru mehanizma za pravični prehod iz zelenega dogovora.

Kar zadeva nacionalna prizadevanja za zmanjšanje **energijske revščine**, Komisija kljub temu, da je v načrtu navedeno, da v Sloveniji energijska revščina ni znatna, pozdravlja njeno namero, da do leta 2021 zagotovi opredelitev energijske revščine in metodologijo za nadaljnjo oceno njenega obsega. Slovenija je spodbujena, naj upošteva Priporočilo Komisije z dne 14. oktobra 2020 o

²¹ V tem okviru bo Komisija pomagala pri strateški obravnavi povezanih vprašanj v prihajajoči strategiji za energijo iz obnovljivih virov na morju, v kateri bo opredelila ključne ukrepe na področju pomorskega načrtovanja, napredne tehnologije ter nov pristop k načrtovanju infrastrukture in gradnji zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov na morju.

energijski revščini in spremni delovni dokument služb Komisije, ki vsebujeta smernice glede opredelitve in količinske opredelitve števila energijsko revnih gospodinjstev ter glede podpore na ravni EU, ki je na voljo za politike in ukrepe držav članic v zvezi z energijsko revščino. V prihodnosti se pričakuje več podrobnosti o napovedanih pobudah, skupaj s prizadevanji za boljše spremljanje obstoječih socialnih politik ter splošnih ukrepov in ciljev stanovanjske politike v zvezi z energijsko revščino. Pri tem je zagon na podlagi pobude „val prenove“ v okviru evropskega zelenega dogovora priložnost za okrepitev prizadevanj za zmanjševanje energijske revščine z izboljšanjem energijske učinkovitosti obstoječega stavbnega fonda z namenskimi ukrepi in posebnimi dejavnostmi. Slovenija je pozvana k zagotovitvi količinsko opredeljenih posebnih ciljev za vsak prihodnji splošni cilj in k uvedbi celovite časovnice za spremljanje izvajanja ukrepov. Energijsko revščino bi bilo mogoče med drugim zmanjševati s posebno podporo socialno inovativnim rešitvam in socialnim podjetjem, ki se spopadajo s tem izzivom (npr. kampanje za energijsko ozaveščenost, preusposabljanje brezposelnih v energetske svetovalce, podpiranje zelenih obratov zadrug, nakup naprav, ki omogočajo prihranek energije in ki jih lahko najamejo socialna podjetja).

Slovenija je pozvana k nadaljevanju in posodobitvi opredelitve **energetskih subvencij** in poročanja o njih. Zeleni prehod v Sloveniji bi še pospešilo hitro postopno opuščanje subvencij za fosilna goriva, zlasti povračila trošarin na dizelsko gorivo za komercialne namene (skupaj z ukrepi za zmanjšanje tveganja energijske revščine gospodinjstev). To bi vključevalo razvoj in izvajanje konkretnih načrtov s povezanimi časovnicami.

Slovenija je v zvezi z vsemi naložbami za izvajanje nacionalnega energetskega in podnebne načrta pozvana k zagotovitvi, da so te v skladu z nacionalnimi, regionalnimi ali lokalnimi načrti za **zmanjšanje onesnaževanja zraka**, kot je nacionalni program nadzora nad onesnaževanjem zraka (OPNOZ), in zadevnimi načrti za upravljanje kakovosti zraka.

Slovenija je pri izvajanju svojega načrta pozvana, naj **čim bolje izkoristi različne razpoložljive vire financiranja**, z združevanjem razširjenega javnega financiranja na vseh ravneh (nacionalni in lokalni ter financiranje EU) ter krepitvijo in privabljanjem zasebnega financiranja. V preglednicah 1 in 2 v Prilogi I je prikazan pregled virov financiranja EU, ki bi morali biti Sloveniji na voljo v prihajajočem večletnem finančnem obdobju (2021–2027), ter financiranja EU, namenjenega vsem državam članicam in podjetjem. Za prihajajoče obdobje se je Evropski svet zavezal vključevanju podnebnih ukrepov v vse programe in instrumente EU ter skupnemu cilju, da se vsaj 30 % financiranja EU nameni podpori podnebnim ciljem. Hkrati bi morali biti odhodki EU skladni s Pariškim sporazumom in načelom „ne škodujmo“ iz evropskega zelenega dogovora. Na ravni EU bo financiranje Sloveniji na voljo iz sklada za inovacije in bo prav tako temeljilo na prihodkih od dražbe pravic iz sistema EU za trgovanje z emisijami.

Povezava z okrevanjem po krizi zaradi COVID-19

Velika večina končnih nacionalnih energetskega in podnebnih načrtov držav članic je bila pripravljena pred krizo zaradi COVID-19 in v tem delovnem dokumentu služb Komisije je načrt Slovenije ocenjen v tem okviru. Kljub temu bo treba pri izvajanju končnega celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta Slovenije v celoti upoštevati okoliščine okrevanja po krizi zaradi COVID-19.

V okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, ki naj bi začel delovati 1. januarja 2021, **končni načrt pomeni trdno podlago, na kateri lahko Slovenija oblikuje podnebne in energetske**

vidike svojega načrta za okrevanje in odpornost ter izpolni širše cilje iz evropskega zelenega dogovora.

Zlasti **bi bilo treba najprej čim bolj izvesti zrele naložbene projekte, navedene v načrtu, in ključne omogočitvene reforme, ki se med drugim nanašajo na ovire za naložbe.** Povezava med naložbami in reformami je posebno pomembna za nacionalne načrte za okrevanje in odpornost, da se zagotovi okrevanje v kratkoročnem do srednjeročnem obdobju ter poveča odpornost v dolgoročnejšem obdobju. Predvsem bi morali biti v načrtih držav članic za okrevanje in odpornost učinkovito obravnavani izzivi politik, določeni v priporočilih za posamezne države, ki jih sprejme Svet.

Poleg tega **Komisija državam članicam močno priporoča, naj v svoje načrte za okrevanje in odpornost vključijo naložbe in reforme na več vodilnih področjih**²². Zlasti so vodilni projekti „Zagnati“, „Prenoviti“ in „Napolniti“ neposredno povezani z energetske in podnebni ukrepi ter vsebino končnih nacionalnih energetske in podnebni načrtov. Tudi ukrepi v okviru vodilnega projekta „Preusposabljanje in izpopolnjevanje“ so bistveni za spodbujanje podnebne in energetske prehoda v vseh državah članicah.

Posledično bo mehanizem za okrevanje in odpornost zagotovil priložnosti za pospešitev zelenega prehoda Slovenije, obenem pa prispeval h gospodarskemu okrevanju. Za izpolnitev zaveze Evropskega sveta, da se doseže cilj 30-odstotne vključitve podnebni ukrepov tako v večletnem okviru kot pri instrumentu Next Generation EU, bo moral slovenski načrt za okrevanje in odpornost vključevati najmanj 37 % odhodkov, povezanih s podnebni ukrepi. Pri reformah in naložbah bi bilo treba učinkovito obravnavati izzive politike, določene v priporočilih za posamezno državo v okviru evropskega semestra, in spoštovati načelo „ne škodujmo“.

Na podlagi končnega nacionalnega energetskega in podnebne načrta Slovenije ter naložbenih in reformnih prednostnih nalog, opredeljenih za Slovenijo v evropskem semestru, **službe Komisije Slovenijo pozivajo, naj pri razvoju svojega nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost razmisli o naslednjih podnebni in energetske naložbenih in reformnih ukrepih:**

- ukrepih za spodbujanje energije iz obnovljivih virov, vključno z odpravljanjem upravnih ovir in izboljšanjem regulativnega okvira;
- ukrepih za podporo energijski učinkovitosti, zlasti s prenovo stavb in v industrijskih procesih;
- ukrepih za podporo trajnostnemu prometu, vključno z mobilnostjo v mestih in med mesti, prehodi s cestnega na železniški prevoz ter železniško infrastrukturo.

Zgornji ukrepi so okvirni in niso navedeni izčrpno. Njihov namen je usmeriti razmisleke pri razvoju nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost. Ne prejudicirajo stališča Komisije glede ukrepov, ki bodo predlagani. To stališče bo moralo biti med drugim v skladu z dogovorjenim zakonodajnim besedilom mehanizma za okrevanje in odpornost.

²² Glej Letno strategijo za trajnostno rast 2021 (COM(2020) 575 final), str. 9–12.

**PRILOGA I: POTENCIALNO FINANCIRANJE IZ VIROV EU ZA SLOVENIJO,
2021-2027**

Preglednica 1: Razpoložljiva sredstva EU, 2021–2027: zaveze, v milijardah EUR

Program	Znesek	Opombe
Skladi v okviru kohezijske politike (ESRR, ESS+, Kohezijski sklad)	3,1	V tekočih cenah. Vključuje financiranje za evropsko teritorialno sodelovanje (ETS). Ne vključuje zneskov, prenesenih na Instrument za povezovanje Evrope.
Skupna kmetijska politika – Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja in neposredna plačila iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada	1,7	V tekočih cenah. Zaveze v okviru večletnega finančnega okvira.
Mehanizem za okrevanje in odpornost	1,6	V cenah za leto 2018. Okvirna nepovratna sredstva, vsota za obdobje 2021–2022 in ocenjene zaveze za leto 2023. Na podlagi napovedi Komisije za BDP iz poletja 2020.
Sklad za pravičen prehod	0,2	V cenah za leto 2018. Zaveze v okviru večletnega finančnega okvira in instrumenta Next Generation EU.
Prihodek od dražb v okviru ETS	0,5	Okvirno: povprečje dejanskih prihodkov od dražb v letih 2018 in 2019, pomnoženo s sedem. Zneski v letih 2021–2027 bodo odvisni od količine in cene pravic na dražbi.

Preglednica 2: Sredstva EU, na voljo vsem državam članicam, 2021–2027, v milijardah EUR

Program	Znesek	Opombe
Obzorje Evropa	91,0	V tekočih cenah. Vključuje sredstva v okviru instrumenta Next Generation EU.
Program InvestEU	9,1	V tekočih cenah. Zaveze v okviru večletnega finančnega okvira in instrumenta Next Generation EU. Vključuje sklad InvestEU (proračunsko jamstvo za javne in zasebne naložbe) in svetovalno vozlišče InvestEU (tehnični nasveti). Ne upošteva odobrenih sredstev, na voljo upravičencem prek izvajalskih partnerjev, kot je Evropska investicijska banka.
Instrument za povezovanje Evrope <ul style="list-style-type: none"> • promet • energija 	24,1 5,8	V tekočih cenah. Zaveza za promet vključuje prispevek, prenesen iz Kohezijskega sklada. Izključuje financiranje vojaške mobilnosti v okviru Instrumenta za povezovanje Evrope za infrastrukturo z dvojno rabo.
Mehanizem za okrevanje in odpornost	360,0	V cenah za leto 2018. Nedodeljene zaveze za posojila. Posojila za posamezno državo članico ne bodo preseгла 6,8 % njenega bruto nacionalnega dohodka.
Instrument za tehnično podporo	0,9	V tekočih cenah.
Program za okolje in podnebne ukrepe (LIFE)	5,4	V tekočih cenah.
Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja	8,2	V tekočih cenah. Zaveze v okviru instrumenta Next Generation EU.
Sklad za inovacije	7,0	Približek: 7/10 dodelitev pravic iz ETS za zagotovitev prihodka skladu za inovacije za obdobje 2021–2030 in ob predpostavljene ceni ogljika 20 EUR na tono.

Opomba k preglednicama

Zneski, ki so zagotovljeni iz programov v okviru proračuna EU, vključujejo predloge v prihajajočem večletnem finančnem okviru in njihovo okrepitev v okviru instrumenta Next Generation EU zunaj proračuna EU, če ni navedeno drugače.

Številke, navedene v tem dokumentu, temeljijo na sklepih Evropskega sveta z dne 17.– 21. julija 2020. Vendar ne prejudicirajo izida razprav, ki potekajo med Evropskim parlamentom in Svetom o elementih svežnja za okrevanje gospodarstva – kot so večletni finančni okvir, sektorski programi, njihova struktura in proračunska sredstva – in bodo zaključene v skladu z njunimi postopki za sprejetje.

Pri večini od zgornjih sredstev je podpora podnebnemu in energetskega prehodu eden izmed ciljev. Vendar se je Evropski svet za prihajajoče obdobje zavezal vključevanju podnebnih ukrepov v vse programe in instrumente EU ter skupnemu cilju, da se vsaj 30 % financiranja EU nameni podpori podnebnim ciljem. Odhodki EU bi morali biti prav tako skladni s Pariškim sporazumom in načelom „ne škodujmo“ iz evropskega zelenega dogovora.

V okviru nekaterih programov iz preglednice 2 se financiranje zagotavlja prek odprtih razpisov za podjetja, ne za javne uprave.

PRILOGA II – PODROBNA OCENA UPOŠTEVANJA PRIPOROČIL KOMISIJE

Priporočila		Ocena	
Razogljičenje – toplogredni plini	Opredeli stroškovno učinkovite dodatne politike in ukrepe, zlasti za stavbe, glede na ciljno znižanje za 15 % v primerjavi z letom 2005, ki naj bi bilo v zvezi z emisijami toplogrednih plinov izpolnjeno do leta 2030 za sektorje, ki niso vključeni v sistem EU za trgovanje z emisijami, in ustrezno zavezo na podlagi Uredbe (EU) št. 2018/841 Evropskega parlamenta in Sveta, da emisije zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva ne bodo presegle odvzemov.	Delno upoštevano	V načrtu so navedene nekatere dodatne politike za stavbni sektor, vključno s prepovedjo sistemov ogrevanja na kurilno olje v novih stavbah od leta 2023. Vendar niso navedene nobene informacije o stroškovni učinkovitosti teh ukrepov. Kar zadeva LULUCF, Slovenija jasno izjavlja, da v sektorju LULUCF do leta 2030 ne bodo proizvedene neto emisije (po uporabi obračunskih pravil). Vendar navede le nekatere zamisli za dodatne ukrepe, ne da bi poročala o konkretnih dodatnih ukrepih.
Razogljičenje – obnovljivi viri energije	Znatno zviša raven ambicij za leto 2030 na delež energije iz obnovljivih virov, ki znaša vsaj 37 %, kot prispevek Slovenije k cilju Unije za energijo iz obnovljivih virov za leto 2030, kot je navedeno v formuli v Prilogi II k Uredbi (EU) 2018/1999 ter ob ustreznem upoštevanju ustreznih okoliščin in nacionalnih omejitev.	Delno upoštevano	Končni načrt se sklicuje na člena 5 in 31 Uredbe 2018/1999 v zvezi z ustreznimi okoliščinami, ki se upoštevajo pri določitvi ravni obnovljivih virov energije, in vsebuje naslednja pojasnila: (i) dejstvo, da se bo poraba energije v prometnem sektorju po pričakovanjih precej povečala (s 6 % skupne porabe energije leta 2020 na 24 % leta 2030, zaradi česar bo uvajanje obnovljivih virov energije v tem sektorju izjemno zahtevno); (ii) okoljska in prostorska zakonodaja (355 območij Natura 2000, ki zajemajo 37 % površine države); (iii) ukrepi za energijsko učinkovitost pri ogrevanju in hlajenju (negativen učinek manjše porabe biomase pri ogrevanju in hlajenju); velik delež energijsko intenzivnih industrij (ki ustreza 62 % porabe končne energije v industriji).
	V končni celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt vključi okvirni začrtani potek, ki dosega vse referenčne vrednosti iz člena 4(a)(2) Uredbe (EU) 2018/1999 v skladu z navedenim deležem, glede na to, da je treba povečati prizadevanja za skupno doseganje tega cilja.	Večinoma upoštevano	Vključen je okvirni začrtani potek za doseg 27-odstotnega prispevka do leta 2030, ki dosega referenčne vrednosti za leta 2022, 2025 in 2027.
	Predloži podrobne in količinsko opredeljene politike in ukrepe, ki so v skladu z obveznostmi iz Direktive (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta, da se omogoči pravočasno in stroškovno učinkovito doseganje tega prispevka	Delno upoštevano	Načrt vključuje finančne spodbude, zakonodajne, tehnične in regulativne ukrepe za podporo sektorjem električne energije ter ogrevanja in hlajenja ter za doseg navedene ravni prispevkov. Vendar Slovenija potrebnih politik in ukrepov ne opredeljuje

			<p>količinsko niti ne navaja povezanih gospodarskih vplivov. Ti ukrepi se nanašajo tudi na spodbujanje samooskrbe z energijo. Končni načrt ne vključuje konkretnih ukrepov politike za prometni sektor v podporo nadaljnji elektrifikaciji ter proizvodnji in uporabi biogoriv. V zvezi z ogrevanjem in hlajenjem končni načrt vključuje nekatere ukrepe politike za doseg cilja povečanja deleža energije iz obnovljivih virov pri ogrevanju in hlajenju, vendar so ti nezadostni za doseg zahtevanega povečanja.</p>
	<p>Zagotovi, da se cilj glede energije iz obnovljivih virov za leto 2020, določen v Prilogi I k Direktivi 2009/28/ES Evropskega parlamenta in Sveta, v celoti doseže in ohranja kot izhodišče od leta 2021 naprej, ter pojasni, kako namerava tak izhodiščni delež doseči in ohranjati.</p>	Delno upoštevano	<p>V načrtu je kot izhodišče uporabljen 25-odstotni cilj za leto 2020, z ohranjanjem te ravni od leta 2021 naprej. Poleg tega je navedeno, da je Slovenija leta 2017 dosegla 21,04-odstotni delež obnovljivih virov energije, leta 2018 pa 21,14-odstotnega, s čimer zaostaja za cilji začrtanega poteka za navedeni leti. V načrtu je posebej navedeno, da Slovenija zaostaja za okvirnimi sektorskimi cilji v prometnem in elektroenergetskem sektorju, razen na področju ogrevanja in hlajenja.</p>
	<p>Poveča raven ambicij v sektorju ogrevanja in hlajenja, da doseže okvirni cilj iz člena 23 Direktive (EU) 2018/2001 in cilj na področju prometa iz člena 25 Direktive (EU) 2018/2001</p>	Delno upoštevano	<p>Uporaba energije iz obnovljivih virov v sektorju ogrevanja in hlajenja je bila ponovno preučena po sprejetju osnutka načrta in naj bi se s pričakovanih 36,4 % v letu 2020 povečala na 41,4 % v letu 2030. Vendar to ne zadostuje za doseg okvirne 1,3 odstotne točke kot letnega povprečja, izračunanega za obdobji 2021–2025 in 2026–2030, na podlagi predstavljenega letnega začrtanega poteka. Slovenija pričakuje, da bosta najpomembnejša vira lesna biomasa in energija okolice (63 % oziroma 18 %, kar skupaj predstavlja več kot 80 % energije iz obnovljivih virov za ogrevanje in hlajenje). Vendar ni bilo vključenih dovolj informacij za utemeljitev povečanja energije iz obnovljivih virov v sektorju ogrevanja in hlajenja, tako za izhodišče kot tudi za cilj, vključno z vlogo energije iz obnovljivih virov v sistemih daljinskega ogrevanja. Končni načrt vključuje 20,1-odstotni sektorski delež energije iz obnovljivih virov v prometu do leta 2030 (v primerjavi z izhodiščnim 10,4-odstotnim deležem leta 2020), kar pomeni precejšnje povečanje ambicioznosti v primerjavi z 10,1-</p>

			odstotnim deležem, predstavljenim v osnutku načrta.
	Zagotovi konkretne ukrepe za poenostavitev upravnih postopkov in omogočitvenih okvirov za samooskrbo z energijo iz obnovljivih virov in skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov v skladu s členoma 21 in 22 Direktive (EU) 2018/2001.	Večinoma upoštevano	Vključeni so načrti za oblikovanje podpornega zakonodajnega okvira za pospešitev razvoja skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov do leta 2021. Spremlja jih uvedba finančnih instrumentov in ukrepov za ozaveščanje.
Energijska učinkovitost	Znatno poveča ambicije za zmanjšanje porabe primarne energije v letu 2030 zaradi potrebe po povečanju stopnje prizadevanj za doseg cilja Unije na področju energijske učinkovitosti do leta 2030.	Delno upoštevano	Novi cilj je bolj ambiciozen kot v osnutku načrta.
	Predlaga ambicioznejše politike in ukrepe, ki bi zagotovili dodatne prihranke energije do leta 2030; navede politike in ukrepe za celotno obdobje 2021–2030, vključno z njihovim učinkom v smislu pričakovanih prihrankov energije, ter časovni okvir za njihovo izvajanje.	Delno upoštevano	Končni načrt ne vključuje informacij, zahtevanih v skladu s Prilogo III k uredbi o upravljanju energetske unije, v zvezi z obveznimi prihranki energije. Tako ostaja nejasno, ali bo Slovenija dosegla svoj cilj glede prihrankov energije do leta 2030. Neobvezna usmerjevalna predloga Komisije ni bila uporabljena. Slovenija ni predložila priloge, sestavljene v skladu z zahtevami in strukturo, določenimi v Prilogi III k uredbi o upravljanju energetske unije, v kateri bi bili določeni njene metodologije in ukrepi politike za doseg zahtevanih prihrankov energije v skladu s členom 7 Direktive 2012/27/EU in Prilogo V k tej direktivi.
			Informacije, zagotovljene v zvezi s prenovo stavbnega fonda, so zelo izboljšane, cilj pa je prenova stavbnega fonda za doseg 20-odstotnega zmanjšanja porabe energije in 70-odstotnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Več podrobnosti bo predstavljenih v dolgoročni strategiji prenove, ki še ni bila predložena.
Energetska varnost	Opredele ukrepe, ki podpirajo cilje na področju energetske varnosti v zvezi z diverzifikacijo in zmanjšanjem energetske odvisnosti, vključno z ukrepi, ki zagotavljajo prožnost.	Večinoma upoštevano	Slovenija je zdaj navedla cilje za energetska varnost, zlasti da bo do leta 2030 vsaj 75 % oskrbe z električno energijo zagotovila iz lastnih virov in vzdrževala vsaj obstoječo stopnjo zanesljivosti oskrbe. Slovenija namerava tudi izkoriščati jedrsko energijo in zmanjšati odvisnost od uvoza pri fosilnih gorivih. Če naj bi bila zgrajena nova jedrska elektrarna, bi bila

			potrebna alternativni ponudnik reaktorjev in alternativni dobavitelj jedrskega materiala, da se prispeva k večji energetske varnosti. Konkretnije je načrtovano, da se bo energetska odvisnost zmanjšala s 77 % na 68 % do leta 2030. Določeni so bili tudi jasnejši cilji za diverzifikacijo virov s spodbujanjem obnovljivih virov energije in energijske učinkovitosti. V končnem načrtu je obravnavana tudi možnost uporabe utekočinjenega zemeljskega plina iz različnih dobavnih poti. Poleg tega je vloga plina bolje pojasnjena.
Notranji trg energije	Opredeži v prihodnost usmerjene cilje v zvezi s povezovanjem trgov, zlasti ukrepe za razvoj bolj konkurenčnih veleprodajnih in maloprodajnih trgov.	Ni upoštevano	Za načrt bi bilo koristnih več kvalitativnih opisov in tudi konkretnih kazalnikov, s katerimi se lahko primerjajo prihodnji cilji, zlasti na naslednjih področjih: cenovni signali v realnem času, povečanje prožnosti sistema, prilagajanje odjema in združevanje, skladiščenje, razpršena proizvodnja.
Raziskave, inovacije in konkurenčnost	Pojasni nacionalne cilje in cilje financiranja na področju raziskav, inovacij in konkurenčnosti, zlasti v zvezi z energetske unijo, ki jih je treba doseči med letoma 2023 in 2030, da bodo zlahka merljivi in primerni za podporo izvajanju ciljev v drugih razsežnostih celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta.	Delno upoštevano	V načrtu je določen cilj financiranja za raziskave in inovacije in opredeljena so širša področja, na katerih so potrebna prizadevanja v zvezi z raziskavami in inovacijami do leta 2030. Vendar ta prizadevanja nimajo količinsko opredeljenih ciljev. Poleg tega niso podprta s posebnimi politikami ali ukrepi za energetske in podnebne raziskave in inovacije. Kar zadeva konkurenčnost, konkretni cilji skorajda niso omenjeni.
	Take cilje podpre s posebnimi in ustreznimi politikami in ukrepi, vključno s tistimi, ki jih je treba oblikovati v sodelovanju z drugimi državami članicami, kot je strateški načrt za energetske tehnologije.	Delno upoštevano	Sodelovanje s strateškim načrtom za energetske tehnologije (SET) je omenjeno le zelo na splošno.
Naložbe in viri financiranja	Predloži splošen pregled naložb, ki so potrebne za posodobitev njenega gospodarstva z dosegom energetske in podnebne ciljeve, ter splošno oceno virov teh naložb, vključno z ustreznim financiranjem na nacionalni in regionalni ravni ter ravni Unije; pri tem naj upošteva stroškovno učinkovito ustvarjanje prenosov na druge države članice v skladu z Uredbo (EU) 2018/842 Evropskega parlamenta in Sveta kot vira financiranja.	Delno upoštevano	Končni načrt vključuje pregled skupnih naložbenih potreb (v višini 22 milijard EUR) za obdobje 2021–2030. Vsebuje kratek pregled virov financiranja, pri čemer je navedeno, da bo za izvajanje predvidenih naložb uporabljena kombinacija nepovratnih sredstev, vračljivih javnih sredstev in finančnih instrumentov. Vendar načrt ne zagotavlja celovitega pregleda količinsko opredeljenih virov financiranja za posamezno naložbeno področje. Podobno ni analizirana komplementarnost različnih virov financiranja. V načrtu ni vključena ocena virov naložb na regionalni ravni.

			Končni načrt ne vsebuje informacij o stroškovno učinkovitem ustvarjanju prenosov na druge države članice. Vendar omenja, da se „načrtovani obseg zbranih sredstev [se] po letu 2020 postopno poveča, ko se višina dajatve približa ceni ETS-kuponov in v obdobju 2018–2030 znaša 1,8 milijarde EUR, kar je dodatni možni vir financiranja ukrepov“.
Regionalno sodelovanje	Izvede popoln postopek posvetovanja s sosednjimi državami in drugimi državami članicami za stroškovno učinkovito spodbujanje doseganja ciljev energetske unije.	Delno upoštevano	Slovenija je julija 2019 organizirala regionalno posvetovanje s sosednjimi državami o pripravi končnega načrta. Potekalo je v Ljubljani s predstavniki iz Avstrije, Hrvaške, Madžarske, Slovenije, Italije in Komisije. Namen posvetovanja je bil izmenjava dobrih praks in sodelovanje na področju alternativnih goriv, zlasti sintetičnih plinov, ter na področjih skupnega upravljanja prometa, projektov v zvezi z obnovljivimi viri energije in energijsko učinkovitostjo, pametnih omrežij, čezmejnih infrastrukturnih projektov, mehkega izobraževanja in ukrepov za ozaveščanje, učinkovitega povezovanja trgov električne energije ter upravljanja in energetske revščine.
	Nadalje preuči čezmejne možnosti in makroregionalne vidike usklajene energetske in podnebne politike, zlasti na Jadranu, s ciljem zmanjšati ogljični odtis regije in izvajati ekosistemski pristop.	Delno upoštevano	Slovenija ne omenja sodelovanja v jadransko-jonski makroregiji. V končnem načrtu ni preučena možnost bolj povezane podnebne politike s sosednjimi državami.
Energetske subvencije	Navede vse subvencije na področju energije.	Delno upoštevano	Kar zadeva energetske subvencije, je končni načrt izboljššan glede na osnutek načrta. Zlasti je Slovenija predložila preglednico s celotnimi subvencijami, odobrenimi v energetske sektorju v obdobju 2010–2017.
	Navede zlasti subvencije za fosilna goriva.	Delno upoštevano	Končni načrt vključuje splošen opis obsega davčnih olajšav za fosilna goriva, uporabljena v prometu.
	Navede ukrepe in načrte za postopno opuščanje subvencij na področju energije, zlasti za fosilna goriva.	Ni upoštevano	V končnem načrtu manjkajo podroben seznam ukrepov v zvezi z energetskimi subvencijami ter informacije o sprejetih in načrtovanih ukrepih za postopno opustitev subvencij za fosilna goriva.
Kakovost zraka	Dopolni analizo interakcij s politiko na področju kakovosti zraka in s politiko na področju emisij z več kvantitativnimi informacijami, vsaj z zahtevanimi informacijami o	Ni upoštevano	Napredek v zvezi s tem priporočilom je nezadosten: v končnem načrtu je le nekaj zelo splošnih kvalitativnih omemb čistega zraka, čeprav je priznan vpliv bioenergije, ki naj bi se

	predvidenih emisijah onesnaževal zraka v okviru načrtovanih politik in ukrepov.		zmanjševal le zelo počasi. Navedene niso nobene količinske informacije (npr. projekcije glede onesnaževanja zraka).
Pravičen prehod in energijska revščina	Bolje vključi vidike poštenega in pravičnega prehoda, zlasti z zagotavljanjem podrobnejših podatkov o vplivih načrtovanih ciljev, politik in ukrepov na družbo, zaposlovanje in spretnosti, zlasti v zvezi s postopno opustitvijo električne energije, proizvedene s premogom.	Delno upoštevano	V načrtu so ocenjene posledice politik za vidike družbe, zaposlovanja ter znanja in spretnosti. Vendar se ocena nanaša le na posledice na nacionalni ravni, je zelo splošna, bolj opisna kot konkretna in mnogokrat ni količinsko opredeljena. Nacionalni energetski in podnebni načrt ni osredotočen na posledice konkretno za premogovniška območja. Treba je opraviti poglobljeno ciljno usmerjeno analizo socialno-ekonomskih posledic za ta območja, ki bodo prestrukturirana zaradi zaprtja premogovnikov in termoelektrarn. Ta analiza bo verjetno vključena v strategijo prestrukturiranja in ustrezni akcijski načrt; vendar bi bilo treba tudi v končnem energetskem in podnebnem načrtu navesti in pojasniti nekatera osnovna dejstva.
	Nadalje razvije pristop k obravnavi vprašanj, povezanih z energijsko revščino, vključno s podrobno opredelitvijo ocene, zahtevane z Uredbo (EU) 2018/1999.	Delno upoštevano	V končnem načrtu so opisani koraki, potrebni za uspešno zmanjševanje energijske revščine (pravna opredelitev „energijske revščine“ in določitev kazalnikov za njeno merjenje, opredelitev končnega cilja, redno spremljanje ter priprava akcijskega načrta za upravljanje energijske revščine). Vključuje rok za njihovo dokončanje. Vendar ne obravnava v celoti obsega potencialnih ukrepov, ki jih je treba sprejeti, niti ne določa konkretnih in merljivih ciljev, ki jih je treba doseči. Za končni načrt bi bilo torej koristno, če bi bili cilji glede energijske revščine in obseg zadevnih ukrepov konkretnjši.